

Zbigniew Anculewicz, Jan Gancewski

Europa a Rosja (opinie, konflikty, współpraca) – Mrągowo, 15-16 listopada 2001 roku

Echa Przeszłości 3, 274-282

2002

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

11 grudnia w Domu Polskim w Olsztynie odbyła się promocja książki dr. Norberta Kasparka pt. *Powstańczy epilog. Żołnierze listopadowi w dniach klęski i internowania 1831 – 1832*, zorganizowana przez Instytut wspólnie z Oddziałem Olsztyńskim PTH. Promocję prowadził dyrektor Instytutu prof. dr hab. Jan Sobczak, zaś książkę omawiali dr Tomasz Strzeżek i autor. W dyskusji zabrał też głos dr Zbigniew Anculewicz.

13 grudnia na okolicznościowej sesji, poświęconej rocznicy stanu wojennego, referat nt. *Strajki studenckie w olsztyńskich uczelniach ART i WSP* wygłosił dr Witold Gieszczyński. Całość prowadził prof. Stanisław Achremczyk.

Jan Sobczak, Norbert Kasperek

EUROPA A ROSJA (OPINIE, KONFLIKTY, WSPÓŁPRACA) MRĄGOWO, 15-16 LISTOPADA 2001 ROKU

W dniach 15-16 listopada 2001 r. odbyła się w Mrągowie ogólnopolska konferencja „Europa a Rosja (opinie, konflikty, współpraca)”, zorganizowana przez Katedrę Historii Europy Wschodniej Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, przy walnej pomocy Mrągowskiego Koła Polskiego Towarzystwa Historycznego, kierowanego przez dr. Jana Gancewskiego. Miejscem obrad był urokliwy pensjonat „Mazuria”, położony nad pięknym jeziorem Czoz.

Pomysłodawcą i głównym organizatorem tegoż spotkania polskich uczonych, zajmujących się szeroko pojmowaną problematyką Europy Wschodniej, był kierownik Katedry Historii Europy Wschodniej a zarazem dyrektor Instytutu Historii Europy Wschodniej UWM w Olsztynie, prof. dr hab. Jan Sobczak.

Na dwa dni obrad zaplanowano aż 23 referaty. Prelegenci z uwagi na ograniczenia czasowe przedstawiali tylko streszczenia bądź same tezy wystąpień. Pełne teksty wszystkich wystąpień poszczególnych uczonych zostaną opublikowane w 2002 r. w Wydawnictwie UWM. Referenci reprezentowali najbardziej prestiżowe ośrodki naukowe, zajmujące się Rosją i jej miejscem w świecie i Europie, zarówno w przeszłości, jak i w dobie współczesnej (Gdańsk, Kraków, Łódź, Poznań, Olsztyn, Rzeszów, Toruń, Warszawa). Ponadto zaproszono rosyjskich historyków, reprezentujących Uniwersytet w Kaliningradzie: prof. dr. Gennadija Krietinina i doc. dr. Aleksieja Kuzniecowa oraz dziekana Wydziału Historycznego – doc. dr. Walerego Galcowa. Program sesji

tylko w pięciu przypadkach odbiegał od wcześniej zaplanowanego. Z różnych względów w obradach nie mogli wziąć udziału i nie przyjechali do Mrągowa: prof. dr hab. Artur Kijas z Instytutu Wschodniego Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, który miał wygłosić referat *Kaukaska polityka Rosji w opinii Aleksandra Dumasa*; dr Dawid Kolbaja z Instytutu Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Łódzkiego (*Kościół ortodoksyjne na Kaukazie a Watykan. Historia a współczesność*), mgr Katarzyna Dośpiał z tegoż samego Instytutu (*Obwód kaliningradzki w polityce europejskiej*), prof. zw. dr hab. Bazyli Białokozowicz z Instytutu Słowiańszczyzny Wschodniej UWM w Olsztynie (*Jan Baudouin de Courtenay w walce o społeczeństwo obywatelskie w Rosji i w Polsce*) oraz prof. dr hab. Ewa Nikadem-Malinowska również z tegoż samego Instytutu (*Obecni i nieobecni. Rosyjska literatura emigracyjna. Konsekwencje rozszerzenia na Wschód*). Pierwszy dzień obrad podzielono na trzy sesje: przedpołudniową, popołudniową i wieczorną – zakończoną dyskusją. Drugi – tylko jedną – przedpołudniową, zakończoną kilkudziesięciu pożegnaniem, wygłoszonym przez prof. dr hab. Jana Sobczaka w imieniu organizatorów konferencji.

Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego reprezentowali: prof. dr hab. Stanisław Gajewski, prof. dr hab. Jan Sobczak, dr hab. Henryk Stroński, prof. UWM, dr dr: Zbigniew Anculewicz, Sławomir Augustowicz, Jan Gancewski, Roman Jurkowski, Norbert Kasparek, Krzysztof Narojczyk, Dariusz Radziwiłłowicz, Andrzej Szmyt oraz mgr Andrzej Korytko. Miłym zaskoczeniem zarówno dla gości, jak i organizatorów było to, iż na konferencję przybyła duża grupa studentów ostatnich trzech lat kierunku historii, a zwłaszcza magistrantów, piszących prace właśnie z zakresu historii Rosji oraz jej miejsca i roli w Europie i świecie na przestrzeni XVIII-XX w.

Obrady otworzył prof. dr hab. Jan Sobczak. Witając gości wyraził nadzieję, że obrady rozpoczynającej się właśnie konferencji przyczynią się do włączenia do badań naukowych Instytutu zagadnień miejsca i roli Rosji w Europie i świecie poczynawszy od czasów cara Piotra Wielkiego aż po dobę współczesną. Następnie prof. dr hab. Stanisław Achremczyk, prorektor UWM w imieniu władz rektorskich powitał uczestników i gości konferencji. Podkreślił także trafność wyboru tematyki spotkania, gdyż jest on zbieżny z projektem powołania do życia polsko-rosyjskiego uniwersytetu w Braniewie. Przypomniał także krótko historię olsztyńskich wyższych uczelni, zakończoną powołaniem z dniem 1 września 1999 r. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. Z kolei prof. zw. dr hab. Andrzej Staniszewski – dziekan Wydziału Humanistycznego wyraził przekonanie, iż sesja ta będzie początkiem cyklicznych spotkań uczonych polskich, rosyjskich i państw bałtyckich, poświęconych szeroko pojętej

problematyce historii Europy Wschodniej ze szczególnym uwzględnieniem historii i dnia dzisiejszego Rosji zarówno w wymiarze spraw wewnętrznych, jak i zewnętrznym. Mgr Andrzej Maciejewski, Pełnomocnik Wojewody do spraw Współpracy z Obwodem Kalininigradzkim, odczytał list wojewody warmińsko-mazurskiego Stanisława Szatkowskiego, adresowany do uczestników konferencji. W imieniu władz samorządowych miasta Mrągowa słowa powitania wygłosił wicestarosta powiatu mrągowskiego – Józef Maciejewski. Następnie dziekan Wydziału Historycznego Uniwersytetu w Kaliningradzie w imieniu delegacji historyków rosyjskich podziękował organizatorom spotkania za zaproszenie do udziału w obradach, wyrażając przy tym nadzieję, iż przyczyni się ona do zacieśnienia współpracy i nadania jej prawnych ram pomiędzy Instytutem Historii i Stosunków Międzynarodowych UWM w Olsztynie i Wydziałem Historycznym Uniwersytetu w Kaliningradzie. Postawił także pytanie, pozostawiając je bez jednoznacznej odpowiedzi: „Czy Rosja będzie się orientować na Azję czy Europę?” Dziś, na początku XXI w. sami Rosjanie nie mogą dać jednoznacznej odpowiedzi, „czy są Europejczykami, czy też w pewnym stopniu również „azjoeuropejczykami”. Stwierdził także, że tematyka konferencji to przede wszystkim zestaw bardziej pytań niż odpowiedzi na temat wizji Rosji i jej miejsca w Europie oraz świecie. Odpowiadając, prof. Jan Sobczak zapewnił uczestników spotkania, iż na początku roku 2002 zostanie prawdopodobnie podpisana oficjalna umowa o współpracy pomiędzy dwoma wspomnianymi placówkami naukowo-dydaktycznymi. Po wystąpieniach oficjalnych gości, prof. Jan Sobczak przekazał przewodnictwo obrad prof. zw. dr. hab. Władysławowi A. Serczykowi z Uniwersytetu Rzeszowskiego – seniorowi badaczy historii Rosji we współczesnej Polsce.

Jako pierwszy wystąpił dr Mieczysław Franciszek Rakowski, redaktor miesięcznika społeczno-politycznego „Dziś”, niegdyś ceniony redaktor naczelnego tygodnika „Polityka”, w okresie polskiej rewolucji „Solidarności” wicepremier ds. kontaktów ze związkami zawodowymi, w początkowym okresie stanu wojennego członek tzw. „Dyrektoriatu” – głównego ośrodka kierowniczego państwa. W latach osiemdziesiątych zajmował on kolejno wysokie stanowiska w hierarchii państwowej i partyjnej: wicemarszałka Sejmu, Prezesa Rady Ministrów, dochodząc do funkcji ostatniego I Sekretarza KC PZPR. Tematem jego wystąpienia było przedstawienie Michaiła Gorbaczowa jako głównego architekta przemian dokonywanych w Związku Sowieckim w drugiej połowie lat osiemdziesiątych, które do historii przeszły pod hasłami „pierestrojki” i „głasności”. Mówca skupił się przede wszystkim na zarysowaniu historii przemian, podając przy tym fakty ogólnie znane historykom, politologom i sowietologom. Pomiął, co byłoby dla słuchaczy o wiele ciekawsze, własne refleksje, jak on sam – ówczesnie wysoko stojący w hierarchii państwo-

wej i partyjnej, członek ekipy gen. Wojciecha Jaruzelskiego – przyjmował zmiany w Związku Radzieckim i jaki to miało wpływ na politykę wewnętrzną i zewnętrzną realizowaną ówczesnie w Polsce.

Następnie prof. dr hab. Zbigniew Opacki, dyrektor Instytutu Historii Uniwersytetu Gdańskiego, omówił poglądy Borysa Cziczierina, czołowego twórcy rosyjskiej myśli liberalnej w II połowie XIX w., mającej znaczny wpływ na postrzeganie Europy przez Rosjan. W swoim wystąpieniu podkreślił przede wszystkim zafascynowanie Cziczierina kulturą i sztuką zachodniej Europy, a zwłaszcza włoską, rozwiązaniami prawnoustrojowymi (systemem parlamentarnym brytyjskim i włoskim – uważając go za wzór), czy też formami organizacji życia społeczno-politycznego (systemem wielopartyjnym). Krytycznie spoglądał na wolność słowa i swobodę wypowiedzi, uważając je za przyczyny konfliktów rozgrywających się w łonie poszczególnych społeczeństw zachodnioeuropejskich.

Prof. dr hab. Jan Sobczak zaprezentował widzenie Europy i Rosji przez czołowych przedstawicieli rosyjskiej myśli konserwatywnej i panslawistycznej przełomu XIX i XX w. Referent podkreślił, iż w rosyjskiej myśli politycznej zawsze występowały dwie wzajemnie ścierające się tendencje: zachodnia – okcydentalistyczna, która postrzegała Europę jako kolebkę cywilizacji i nowoczesności oraz antyzachodnia – widząca w niej źródła wszelkiego zła, rozkładu, ateizmu, czy też szerzącej się korupcji, zagrażającej duchowi i tożsamości Rosjan, tj. przywiązania do religii i życia w społeczeństwie o charakterze kolektywistycznym.

Prof. dr hab. Edward Wiśniewski z kolei omówił poglądy rosyjskich liberałów i ich stosunek wobec polityki państw zachodnich na przełomie XIX i XX w. Zauważył przy tym, iż dla rosyjskich liberałów szokiem była postawa Niemiec w trakcie trwania obrad Kongresu Berlińskiego, gdzie Rosja pod naciskiem właśnie Niemiec musiała zrezygnować z większości swoich owoców zwycięstwa odniesionego w wojnie z Turcją. Zawarcie układu sojuszniczego pomiędzy Austro-Węgrami i Niemcami i włączenie do niego w 1882 r. Włoch widzieli przede wszystkim jako realne zagrożenie rosyjskich interesów na Bałkanach, a w niedalekiej przyszłości drogę ku odgródzeniu Rosji od Europy. Stąd rosyjscy liberałowie z jednej strony przeciwstawiali się sojuszowi rosyjsko-niemieckiemu jako szkodliwemu i sprzecznemu z najżywotniejszymi interesami Rosji, z drugiej zaś popierali zbliżenie z Francją i zawarcie układu sojuszniczego jako jedyną możliwość utrzymania Rosji w Europie.

Dr Janusz Dobieszewski w swoim ciekawym referacie o poglądach czołowego przedstawiciela słowianofilstwa rosyjskiego, Aleksieja Chomiakowa, dotyczących postrzegania przez niego Europy i Rosji, skupił się przede wszystkim na omówieniu głównych płaszczyzn substancji osobowości narodowej Rosjan

i postrzegania przez nich Europy. Podkreślił, iż punktem wyjścia poglądów dla Chomiakowa była zarówno sfera religijna, historiozoficzna, jak i polityczna.

Po tym wystąpieniu przewodniczący obrad, prof. zw. dr hab. Władysław A. Serczyk, powitał przybyłego na obrady prof. dr. hab. Walentego Piłata – dyrektora Instytutu Słowiańszczyzny Wschodniej UWM w Olsztynie, który w swoim krótkim słowie zaapelował, ażeby spotkania te były okazją nie tylko do wymiany poglądów badaczy zajmujących się szeroko pojętą problematyką historii i roli oraz miejsca Rosji w Europie i świecie, ale także „rozbijaniem mitów o Rosji, jej historii, tkwiących w świadomości współczesnych Polaków” oraz propagowania powiązań kulturowych Rosjan, Ukraińców i Białorusinów.

Po wystąpieniu prof. Walentego Piłata kontynuowano porządek obrad. Kolejnym mówcą był dr Michał Bohun z Instytutu Filozofii Uniwersytetu Jagiellońskiego, który przedstawił poglądy Włodzimierza Erna o stosunku Rosji do Zachodu i jego cywilizacji na tle dróg europeizacji rosyjskiej filozofii w XIX w.

Następnie dr Marek Figura mówił o postrzeganiu Rosji i jej miejscu w świecie w myśli politycznej Władysława Studnickiego.

Po przerwie obiadowej przewodnictwo popołudniowej sesji objął prof. zw. dr hab. Sławomir Kalembka z Katedry Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, a do 30 września 2001 r. dyrektor Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych UWM w Olsztynie.

W tej części obrad zabrało głos w sumie siedem osób. Jako pierwszy wystąpił dr hab. Roman Bäcker, który swoje wystąpienie poświęcił współczesnemu rosyjskiemu antyokcydentalizmowi. Zwrócił przy tym uwagę, iż dwie przeciwstawne sobie postawy, okcydentalistyczna i antyokcydentalistyczna, obecne w życiu politycznym i społecznym, a także intelektualnym współczesnej Rosji powinny być „przedmiotem badania, a nie oceny.” Do czołowych przedstawicieli współczesnych rosyjskich antyokcydentalistów zaliczył: Aleksandra Solżenicyna, Igora Szafariewicza, Romana Szporluka, Jurija Borodaja, Elgiza Pozdnikowa, Aleksandra Prochanowa oraz Aleksandra Dugina i Choż-Ahmeda Nuchejewa – głównych współczesnych teoretyków „euroazjatyzmu”.

Prof. dr Giennadij Krietinin przedstawił kształtowanie się nastrojów proniemieckich i antyniemieckich, poczynając od rządów Piotra I aż po rok 1914, skupiając uwagę słuchaczy na ich kształtowaniu się w wieku XIX.

Doc. dr Aleksiej Kuzniecowa przedstawił rozwój rosyjskiego konstytucjonalizmu w XIX i na początku XX w. Jego początek był związany z dyskusjami na dworze Aleksandra I wokół projektu Konstytucji Królestwa Polskiego, a szczytowym osiągnięciem tzw. Manifest Konstytucyjny Mikołaja II, powołujący do życia Dumę Państwową jako organ przedstawicielstwa narodu kształtowany na drodze wyborów.

Następnie prof. zw. dr hab. Antoni Czubiński w zajmującym powszechną uwagę słuchaczy wystąpieniu omówił miejsce i rolę Rosji w polityce Niemiec w okresie istnienia II Rzeszy.

Prof. dr hab. Zbigniew Karpus mówił o migracjach ludności europejskiej z Rosji po roku 1917. Swoje rozważania skupił zwłaszcza na okresie wojny domowej oraz na kwestiach migracyjnych ludności polskiej po zakończonej wojnie polsko-bolszewickiej roku 1920.

Prof. dr hab. Paweł P. Wieczorkiewicz w sposób syntetyczny omówił zarówno skalę „wielkiej czystki w Armii Czerwonej”, jak i jej rolę w zmianie polityki Stalina wobec III Rzeszy. Mówca podkreślił, iż „wielka czystka” była wstępem do zawartego 23 sierpnia 1939 r. paktu Ribbentrop-Mołotow i sygnałem skierowanym do Hitlera, iż ZSRR na przełomie lat trzydziestych i czterdziestych nie włączy się w żadną ewentualną europejską awanturę, tj. wojnę. W tej perspektywie można uważać marszałka Tuchaczewskiego za pierwszą ofiarę II wojny światowej.

Jako ostatni głos zabrał dr Walenty Daszkiewicz, historyk i politolog z Warszawy, który przedstawił w perspektywie historycznej politykę zacieśniania stosunków rosyjsko-niemieckich w okresie istnienia Republiki Weimarskiej.

Następnie rozpoczęła się dyskusja. Jej głównym przedmiotem była ocena polityki Michaiła Gorbaczowa i jego roli w demontażu sowieckiego imperium. Dr Walenty Daszkiewicz, odnosząc się do referatu prof. Antoniego Czubińskiego, zwrócił uwagę, iż gdyby Rosja zrealizowała plan zbrojeń do wybuchu I wojny światowej, to wynik wojny mógł być inny. Prof. Paweł Wieczorkiewicz mówiąc o polityce Gorbaczowa podkreślił, iż hasło „przebudowy”, czyli pierestrojki, w ówczesnej rzeczywistości Rosji sowieckiej było li tylko hasłem o wymiarze czysto propagandowym. Zaś proklamowanie „głasności” – czyli jawności – było rzeczywistym przełomem, z uwagi na to, iż uruchomiono w społeczeństwie rosyjskim i ujarzmionych narodach wszelkie głęboko skrywane dotąd pokłady nacjonalizmu, prowadzące do odbudowy godności własnej narodu tak w życiu politycznym, gospodarczym, ale również społecznym i codziennym. Zwrócił też uwagę, iż tzw. sprawę pilota Rusta, ekipa Gorbaczowa wykorzystwała przede wszystkim do przeprowadzenia czystek na najwyższych stanowiskach dowódczych w armii radzieckiej, gdzie następował stopniowy opór przeciwko polityce ówczesnego Sekretarza Generalnego KPZR. Prof. Antoni Czubiński zwrócił uwagę na popularność i akceptację samego Gorbaczowa, jak i jego polityki przebudowy w europejskiej i światowej opinii publicznej. Prof. Sławomir Kalembka przypomniał również, iż ekipa Gorbaczowa deklarując nową politykę, której synonimem była „pierestrojka” i „głasność” działała

w warunkach przegranej wojny ZSRR w Afganistanie, powolnego rozkładu zewnętrznego imperium, ukształtowanego w wyniku układów jałtańsko-poczdamskich oraz krachu gospodarki nakazowo-rozdziałowej w samym Związku Sowieckim. Stąd też sytuacja przerosła ówczesną ekipę, rządzącą ZSRR. Zwrócił też uwagę, iż osobiście brakowało mu w wystąpieniu Rakowskiego własnej oceny i refleksji nad polityką ekipy Gorbaczowa z punktu widzenia ówczesnie zajmowanych wysokich stanowisk państwowych i partyjnych.

Odpowiadając na pytania dr Mieczysław Rakowski przypomniał, iż celem jego wystąpienia było przede wszystkim omówienie polityki Gorbaczowa, a nie dokonywanie jej ocen z punktu widzenia zajmowanych przez siebie stanowisk. Przypomniał, iż w drugiej połowie lat osiemdziesiątych zarówno w ZSRR, jak i krajach tzw. obozu socjalistycznego wśród elit politycznych panowało powszechne przekonanie o możliwości przeprowadzenia nawet głębokich przemian, zmierzających do zreformowania istniejącego wtedy „realnego socjalizmu”. Zależały one głównie od tego, czy w państwie znajdują się odpowiednie pokłady sił reformatorskich, które są zdolne do ich zdefiniowania i wprowadzenia w życie. Potwierdził też tezę prof. Pawła Wiczorkiewicza, iż Gorbaczow wiedział o przygotowywanym przez Janajewa puczu. Zaproponował również rozpoczęcie badań zwłaszcza przez rosyjskich historyków nad stosunkiem kolejnych ekip radzieckich, zasiadających na Kremlu, do polskich ekip komunistycznych obejmujących rządy po roku 1944.

Prof. Jan Sobczak zwrócił uwagę, iż w pewnym stopniu niedociągnięciem merytorycznym obecnej konferencji jest to, że zabrakło referatu poświęconego polityce ZSRR wobec Polski. Odnosząc się do wystąpienia prof. Antoniego Czubińskiego stwierdził, że polityka wewnętrzna i zagraniczna Piotra Stołypina mogła okazać się niebezpieczna dla Niemiec, gdyby nie została przerwana przez śmierć tego wybitnego premiera Rosji za czasów Mikołaja II. Niemcy wręcz obawiały się silnej Rosji, która wyłoniłaby się niewątpliwie w wyniku reform Stołypina.

Dr Walenty Daszkiewicz odnosząc się do referatu prof. Antoniego Czubińskiego stwierdził, iż Lenin nie liczył się w rzeczywistości z wybuchem i zwycięstwem rewolucji na Zachodzie. Zapytał, czy Lenin opracowywał szczegółowe plany przyjsia z pomocą rewolucjonistom w ich walce z burżuazyjną Zachodnią Europą? Odpowiadając prof. Antoni Czubiński stwierdził, że w istocie były to tylko zarysy planów bez żadnych istotnych szczegółów prowadzących do ich wdrożenia w życie.

Wieczorem, z inicjatywy prof. dr. hab. Jana Sobczaka – odbyło się spotkanie przedstawicieli katedr i zakładów historii Rosji i Europy Wschodniej. W spot-

kaniu udział wzięli: prof. zw. dr hab. Władysław A. Serczyk (Uniwersytet Rzeszowski), który przewodniczył spotkaniu, prof. zw. dr hab. Sławomir Kalembka (Uniwersytet Mikołaja Kopernika), prof. dr hab. Tadeusz Kotłowski (Uniwersytet Adama Mickiewicza), prof. dr hab. Paweł Wieczorkiewicz (Uniwersytet Warszawski), prof. dr hab. Edward Wiśniewski (Uniwersytet Łódzki), dr Janusz Dobieszewski (Instytut Socjologii i Filozofii UW). Ponadto uczestniczyli w nim pracownicy Katedry Historii Europy Wschodniej UWM w Olsztynie: dr dr: Zbigniew Anculewicz, Roman Jurkowski i Dariusz Radziwiłłowicz. Celem spotkania była wymiana informacji o stanie osobowym poszczególnych Katedr i Zakładów, ale przede wszystkim o realizowanych i planowanych pracach badawczych związanych z historią Rosji i Europy Wschodniej. W wyniku dyskusji ustalono, iż Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych UWM w Olsztynie utworzy specjalną stronę internetową, poświęconą problematyce dziejów Rosji i Europy Wschodniej wraz z bazą danych powszechnie dostępną, o działalności poszczególnych ośrodków zajmujących się badaniami nad Europą Wschodnią i Rosją na przestrzeni wieków. Ponadto zgodzono się co do podjęcia konkretnych kroków w celu powołania specjalnego rocznika czy też półrocznika, poświęconego wyłącznie tematyce wschodniej.

W drugim dniu obrad wygłoszono siedem referatów. Na wstępie prof. zw. dr hab. Władysław A. Serczyk poinformował o ustaleniach wynikających ze spotkania przedstawicieli Katedr i Zakładów Historii Rosji i Europy Wschodniej. Obradom przewodniczył doc. dr Walery Galcow, dziekan Wydziału Historycznego z Uniwersytetu w Kaliningradzie.

Jako pierwszy z referatów wystąpił mgr Piotr Andriusieczko, który omówił problematykę wzajemnych relacji rosyjsko-ukraińskich po rozpadzie Związku Sowieckiego. Skupił się głównie na przedstawieniu celów i zdań polityki wewnętrznej i zagranicznej niepodległej Ukrainy po roku 1991, oceniając je przez pryzmat wzajemnych stosunków z Federacją Rosyjską. Nie pominął przy tym drażliwych zjawisk, jak np. przypadki dyskryminacji języka rosyjskiego, sprawę podziału floty czarnomorskiej, status Sewastopola, czy wreszcie kwestię przynależności państwowej Krymu. Podkreślił, iż strategicznymi celami polityki władz Ukrainy jest integracja kraju z instytucjami europejskimi i atlantyckimi (uzyskanie członkostwa w NATO i Unii Europejskiej).

Dr Marek Melnyk omówił kwestię obecności Kościoła unickiego w polskiej historiografii w okresie lat 1945 – 1989.

Z kolei dr Selim Chazbijewicz przedstawił miejsce i rolę islamu oraz ich wyznawców w Rosji na przestrzeni wieków z położeniem nacisku na kontakty świata islamu z władzami Związku Sowieckiego. Z zainteresowaniem przyjęto te fragmenty wystąpienia, które odnosiły się do losów twórcy tzw. „komunizmu islamskiego” – Sułtana Galijewa.

Dr hab. Henryk Stroński, prof. UWM, scharakteryzował stosunek władz carskich i radzieckich do Kościoła rzymskokatolickiego na Ukrainie w XX w.

Następnie dr Iwona Sakowicz przedstawiła obraz Rosjanina, jaki rysowała prasa londyńska w II połowie XIX w. Podkreśliła, iż najważniejsze dzienniki londyńskie, w tym nawet „The Times”, nie miały swojego własnego korespondenta w Petersburgu. W nielicznych publikacjach utrwalano stereotypowy wizerunek Rosjanina w oczach angielskiej opinii publicznej, np. Rosjanina „barbarzyńcy”, „alkoholika i pijaka”, ale również skorego do pomocy i gościnności.

Dr Zbigniew Anculewicz przedstawił obraz polityki zagranicznej Rosji na podstawie polskiej prasy lat dziewięćdziesiątych XX w. W swoim wystąpieniu podkreślił, że polscy dziennikarze rzetelnie informowali zarówno o jej celach, zadaniach, jak i bieżącej realizacji przez kolejnych rosyjskich ministrów spraw zagranicznych.

Dr Roman Jurkowski omówił opinie angielskiego tygodnika „The Economist” o pierwszej rosyjskiej rewolucji z lat 1905 – 1907. W swoim wystąpieniu skupił się głównie na sprawach wewnętrznych, takich jak: przebieg „krwawej niedzieli” i jej konsekwencji dla dalszego rozwoju wydarzeń rewolucyjnych, wybory do I i II Dumy oraz program „reform” Piotra Stołypina.

Następnie dyrektor Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych UWM w Olsztynie, prof. dr hab. Jan Sobczak w imieniu organizatorów podziękował wszystkim prelegentom za wygłoszenie referatów i zaapelował o możliwe szybkie nadesłanie tekstów ich referatów. Należy zauważyć, iż ze względu na ograniczenia czasowe, w drugim dniu obrad zabrakło miejsca na dyskusję.

Zbigniew Anculewicz, Jan Gancewski

NEW METHODOLOGIES FOR THE NEW MILLENNIUM.
XV TH INTERNATIONAL CONFERENCE OF THE ASSOCIATION
FOR HISTORY AND COMPUTING
– SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ

Association for History and Computing (AHC) jest międzynarodową organizacją, stawiającą sobie za cel promowanie stosowania technologii komputerowej na każdym etapie badań historycznych, a także w procesie nauczania historii na wszystkich szczeblach kształcenia. Potrzebę powołania takiej